

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-3>

УДК 005.342:005.591(477+438)

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ: ПОНЯТТЯ, ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ

ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE AND POLAND: CONCEPTS, BASIC PRINCIPLES AND FEATURES OF REGULATION

Шишлюк Вікторія Русланівна

кандидат юридичних наук, доцент,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8163-5512>

Shyshliuk Viktoriia

Odesa National University of Technology

Стаття присвячена дослідженню перспектив використання польського досвіду регулювання підприємницької діяльності для України. Проаналізовано поняття, принципи та основні положення законодавства Польщі у сфері підприємницької діяльності – пакету із п'яти актів, відомих як Конституція компаній, ухваленого Сеймом 06.03.2018. Визначено, що Конституція бізнесу складається з актів, які спрямовані на реформування та спрощення регулювання підприємницької діяльності. Розглянуто принципи підприємницької діяльності, закріплені у Законі Республіки Польща про підприємців від 06.03.2018 та статті 44 Господарського кодексу України. Запропоновано внести зміни до статті 44 ГК України та доповнити наведені принципи з урахуванням практики Польщі. Зроблено висновок, що наведені принципи є значною мірою загальними, а їхній зміст формуватиме фактично судова практика.

Ключові слова: підприємництво, підприємець, принципи підприємницької діяльності, господарська діяльність, законодавство.

Concepts, basic principles and peculiarities of regulation of entrepreneurial activities in Ukraine and Poland were studied. The prospects of using Polish experience in the legal regulation of business activity for Ukraine are analyzed. The main provisions of Polish legislation in the field of entrepreneurial activity – a package of five acts, known as the Constitution of Companies, adopted by the Sejm on 03.06.2018 – were considered. It was determined that the Business Constitution consists of acts that are aimed at reforming and simplifying the regulation of business activities. The principles of entrepreneurial activity enshrined in the Law of the Republic of Poland on Entrepreneurs dated 06.03.2018 and Article 44 of the Economic Code of Ukraine were considered, in particular, the essence and content of the principle of economic freedom, the principle of fair competition and respect for the legitimate interests of other entrepreneurs and consumers, as well as respect and protection were analyzed human rights and freedoms, the principle of presumption of business integrity, the principle of resolving factual doubts in favor of the entrepreneur, the principle of favorable/benevolent interpretation of regulatory acts, the principle of entrepreneur access to information and others. It is proposed to make changes to Article 44 of the Economic Code of Ukraine and to supplement the above principles, taking into account the practice of Poland. According to the results of the research, it was established that in the legislation of Ukraine, certain principles in their essence duplicate the signs of entrepreneurial activity, enshrined in Art. 44 of the Economic Code of Ukraine and proposed changes to the legislation of Ukraine aimed at improving the regulation of business activities in Ukraine, taking into account the positive experience of Poland. It was concluded that the above principles of entrepreneurial activity are largely general, and their content and scope will be determined by actual judicial practice.

Keywords: business, entrepreneur, principles of business, economic activity, legislation.

Постановка проблеми. Підприємці, а також особи, які виявили намір почати здійснення підприємницької діяльності у Польщі, починаючи з 2018 році зіштовхнулися із сут-

тєвими змінами у правому регулюванні підприємництва. Так, 6 березня 2018 року Сейм ухвалив пакет із п'яти актів, відомих як Конституція компаній. Найважливішим актом у

цьому пакеті документів став Закон про підприємців від 6 березня 2018 року [7]. Зазначений Закон було ухвалено на зміну Закону про свободу господарської діяльності від 2 липня 2004 року [2], який регулював питання, пов'язані із заснуванням, здійсненням та припиненням господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням регулювання підприємницької діяльності в Польщі присвячені дослідження таких науковців, як І. С. Яценко, Т. І. Яценко, В. А. Васильєва, О. В. Бігняк, О. Є. Дякуновський та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, вказане питання потребує детального вивчення та активних наукових дискусій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Конституція бізнесу складається з актів, які спрямовані на реформування та спрощення регулювання підприємницької діяльності. Найважливішим нормативно-правовим актом, включеним до Конституції бізнесу, є Закон про підприємців.

Крім цього акту, пакет законів також включає:

- Закон про омбудсмена з питань малого та середнього підприємництва [5];
- Закон про центральний реєстр та відомості про господарську діяльність та пункт інформації для підприємців [4];
- Закон про правила участі іноземних підприємців та інших іноземних осіб в економічній торгівлі на території Республіки Польща [6];
- Закон – Положення, що запроваджують Закон – Закон про підприємців та інші акти, що стосуються господарської діяльності [3] (закон спрямований на приведення у відповідність положень інших актів законодавства до положень, що містяться в Законі про підприємців).

Пакет законів, що входять до Конституції бізнесу, регулює, зокрема, такі питання, як:

- відносини підприємця з органами влади;
- вирішення офіційних справ;
- правила відкриття бізнесу;
- призупинення підприємницької діяльності;
- зобов'язання підприємця перед державою;
- правила створення нових нормативно-правових актів.

Отже, пакет законів «Конституція бізнесу» містить й інші положення, які мають на меті вдосконалення правового регулювання підприємницької діяльності у різних сферах, та

скасовують ті нормативні акти, які є неактуальними чи застарілими. Загалом, для впровадження «Конституції бізнесу» в законодавство Республіки Польща були внесені зміни у більш ніж 200 законів.

Як бачимо, у законодавстві Республіки Польща відсутній єдиний кодифікований акт, як наприклад у законодавстві України Господарський кодекс України [8] (далі за текстом – ГК України), проте польський законодавець засновує свій підхід до регулювання підприємництва на комплексних засадах, зокрема шляхом прийняття пакету законів «Конституція бізнесу».

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо розглядати законодавство України, яке регулює відносини у сфері підприємницької діяльності, то в цьому випадку потрібно звернути увагу на декілька моментів.

Як уже зазначалось вище, в законодавстві України наявний кодифікований акт, який спрямований на регулювання відносин у сфері підприємницької (господарської) діяльності – це ГК України. Водночас не можна стверджувати, що цим документом комплексно врегульовано усі основні питання, пов'язані із здійсненням підприємницької діяльності.

Значна частина відносин у сфері підприємницької діяльності врегульована іншими нормативно-правовими актами (див. табл. 1), які містять значну кількість положень та норм, що свідчить про суперечливість українського законодавства у сфері регулювання підприємницької діяльності, і це явище набуло систематичного та стійкого характеру. Тому важливого теоретичного і практичного значення набуває необхідність урахування позитивного зарубіжного досвіду, здійснення комплексного аналізу колізій законодавства у сфері підприємництва з метою розробки шляхів їх подолання.

Так, Цивільний кодекс України (далі за текстом – ЦК України) та ГК України є комплексним поєднанням нормативних актів, які спрямовані на врегулювання правових відносин у сфері цивільного і господарського права.

Стаття 1 ГК України встановлює, що він визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Стаття ж 1 ЦК України визначає, що предметом його регулювання є особисті немайнові

Таблиця 1

Перелік законодавчих актів, які регулюють правовідносини у сфері підприємництва

Назва документа	Рік ухвалення
Господарський кодекс України	2003
Цивільний кодекс України	2003
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»	2003
Податковий кодекс України	2010
Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»	2012
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки сфери культури, креативних індустрій, туризму, малого та середнього бізнесу у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби COVID-19»	2021
Закон України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану	2022

та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. Також ця стаття передбачає, що до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій стороні, а також до податкових, бюджетних відносин цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не встановлено законом.

Два одночасно прийняті законодавчі акти мають певні неузгодженості та суперечності, які ускладнюють їх практичне застосування, зокрема, у сфері регулювання підприємницької діяльності.

Так, слід звернути, насамперед, увагу на неузгодженість поняття підприємства. Підприємство є об'єктом у цивільних правовідносинах, у ГК України – це суб'єкт господарювання.

Стаття 62 ГК України визначає поняття підприємства як самостійного суб'єкта господарювання, створеного компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами. Водночас, стаття 191 ЦК України визначає, що підприємство є єдиним майновим комплексом, що використовується для здійснення підприємницької діяльності.

Положеннями ЦК України передбачено, що юридичні особи мають універсальну право-

здатність, тобто юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа.

Так, частиною першою статті 91 цього Кодексу встановлено, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. При цьому положення Господарського кодексу України передбачають спеціальну правоздатність, тобто наявність у юридичної особи таких прав і обов'язків, які відповідають меті і завданням її діяльності (статті 57, 207 цього Кодексу).

Слід звернути увагу на конкретизацію питань, віднесених до виключної компетенції загальних зборів акціонерного товариства відповідно до положень статті 159 ЦК України. Відповідно до частини другої цієї статті до виключної компетенції загальних зборів акціонерів належить, зокрема, обрання членів наглядової ради, а також утворення і відкликання виконавчого та інших органів товариства. Водночас поняття «утворювати» означає засновувати, організовувати що-небудь, а «відкликання» – вид дострокового припинення повноважень посадових та службових осіб.

Отже, як бачимо, хоча в Україні і наявні кодифіковані нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері підприємницької діяльності, проте їх суперечливість та закріплення норм, які регулюють окремі питання, пов'язані із провадженням підприємницької діяльності у окремих законах створює неузгодженість у правовому регулюванні та ускладнює ведення підприємницької діяльності.

У Законі Республіки Польща про підприємців від 6 березня 2018 року [7] також по-новому сформульовано принципи підприємницької діяльності, що має важливе значення для побудови системи правового регулювання підприємництва, оскільки нова система має ґрунтуватися на довірі до підприємця, який здійснює підприємницьку діяльність, тому положення щодо санкційного втручання органів державного управління у цю діяльність мають бути обмеженими.

До таких принципів підприємницької діяльності, на яких має будуватись уся система польського права, зокрема, віднесені принципи свободи економічної діяльності, принципи рівності та недискримінації, принципи «дозволено те, що не заборонено законом», принципи «презумпції добросовісності бізнесу», принципи добросовісної конкуренції та багато інших. Розглянемо детальніше кожен із них.

Принцип економічної свободи набув широкого значення та виокремлений в окремий регламент і тісно пов'язаним із принципом рівного ставлення до підприємців. На законодавчому рівні було зафіксовано, що усі випадки обмеження економічної свободи мають бути встановлені законом.

У свою чергу, принцип свободи економічної діяльності пов'язаний з іншим правовим принципом, який говорить, що «дозволено те, що не заборонено законом», тобто передбачає право підприємця вчиняти будь-які дії, крім заборонених законом. Отже, обмеження підприємницької діяльності, якщо такі передбачені, мають бути сформульовані у вигляді чітких заборон, які дозволять підприємцю визначити, чи може він здійснювати певні дії.

Це ні в якому разі не є новизною, оскільки є одним із найважливіших принципів права, що впливають із функціонуючої правової системи, а також основоположним принципом кожної демократичної правової держави. Тепер цей принцип чітко сформульований і, як і більшість інших правил, спрямований на державні органи. Тому влада не повинна ставити під сумнів діяльність підприємців наразі, якщо чітко не сформульована заборона на заняття певним видом діяльності.

Принцип добросовісної конкуренції та поваги до законних інтересів інших підприємців і споживачів, а також поваги та захисту прав і свобод людини.

Ця норма адресована безпосередньо підприємцям. Вона передбачає зобов'язання керуватись специфічними цінностями, які, незважаючи на те, що вони стосуються кож-

ного з підприємців і впливають з окремих положень, судової практики та загальних правових принципів, досі чітко не сформульовані. З цієї причини тепер Закон прямо посиляється на ці принципи (ст. 9 п.п.).

Принцип презумпції добросовісності бізнесу. Відповідно до ст. 10 п.п. 1., при оцінці діяльності підприємця орган державної влади повинен керуватись принципом довіри до підприємця, виходячи з того, що він діє відповідно до закону, чесно та з повагою. Орган влади також повинен, якщо наявні певні сумніви, прийняти рішення на користь підприємця. Орган влади повинен вважати, що підприємець працює належним чином, і будь-яке відхилення від цієї презумпції має бути переконливо обґрунтовано. Тому влада має бути для підприємця партнером, а не потенційним опонентом, який лише чекає помилку з боку підприємця.

Даний принцип також має застосовуватись у випадку, коли положення закону залишає простір для тлумачення і викликає сумніви. Це повинно відповідати ст. 22 Конституції Польщі [1], де чітко зазначено, що основоположним принципом є свобода ведення підприємницької діяльності, а винятки з цього принципу слід тлумачити вузько. Під час розгляду справи в адміністративних органах це правило слід розуміти наступним чином, що сумнівні положення необхідно тлумачити так, щоб економічна свобода була якнайменше обмежена.

Принцип *вирішення фактичних сумнівів на користь підприємця* слід розуміти як орієнтир для вирішення фактичних сумнівів на користь сторони. Цей принцип матиме особливе значення під час розгляду справи відносно підприємця, оскільки в разі наявності сумнівів не можна ставитися до підприємця більш суворо, ніж це впливає з безспірних обставин.

Однак, це правило не є безумовним. Воно не застосовується відповідно до ст. 10 п.п. 3, якщо:

- у провадженні беруть участь суб'єкти зі спірними інтересами або результат провадження безпосередньо впливає на інтереси третіх осіб;
- окремі положення вимагають від підприємця доведення певних фактів;
- цього вимагають важливі суспільні інтереси, у тому числі істотні інтереси держави, зокрема її безпека, оборона чи громадський порядок.

З цим принципом безпосередньо пов'язаний також *принцип сприятливого/добро-*

зичливого тлумачення нормативних актів, який щодо підприємця особливо стосуватиметься масштабу санкцій, передбачених за порушення підприємцем закону та виключення дискреційних повноважень органів державного управління в цьому відношенні.

Також запроваджено *принцип дотримання усталеної практики вирішення справ*. Очікування є правомірними, якщо вони стосуються правомірних дій і орган влади, діючи в межах закону, буде слідувати виробленій практиці та діям органу влади при вирішенні справи. Перш за все, влада не повинна без особливих причин відступати від усталеної та єдиної практики.

Принцип доступу підприємця до інформації. Підприємець також повинен мати широкий доступ до інформації про кроки, які необхідно здійснити для відкриття бізнесу, а органи державного управління будуть зобов'язані, відповідно до принципу надання інформації, розкривати її максимально доступним способом. Ці правила стануть рекомендаціями, особливо для органів державного управління, які, відповідно до чинного Закону про свободу економічної діяльності, часто навіть несвідомо створюють перешкоди для відкриття та ведення бізнесу, що негативно впливає на розвиток підприємництва в Польщі.

В Україні вперше легальне визначення поняття підприємництва було визначено Законом України від 07.02.1991 № 698-XII «Про підприємство» [11] (втратив чинність 01.01.2004, окрім ст. 4). Згідно зі ст. 1 вказаного закону підприємство тлумачилось як безпосередня, самостійна, систематична, на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності в порядку, встановленому законодавством. Однак наведена дефініція поняття підприємництва містила обмежене трактування видів діяльності суб'єктів господарювання.

Усунула такий істотний недолік, розширивши види діяльності суб'єктів господарювання, норма ст. 42 ГК України, закріпивши під поняттям підприємство самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Крім офіційного визначення підприємництва, законодавством України встановлено

принципи, відповідно до яких така діяльність може здійснюватися. Вони також мають важливе значення для розуміння сутності підприємницької діяльності. Відповідно до ст. 44 ГК України підприємництво здійснюється на основі:

– *вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності*. Йдеться про те, що суб'єкт підприємницької діяльності самостійно обирає види економічної діяльності, якими має намір займатися з урахуванням особливостей та обмежень, які передбачені чинним законодавством;

– *самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору поставальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону*;

– *вільного найму підприємцем працівників*. Хоча цей принцип обмежується, зокрема, ст. 4 Закону України від 05.07.2012 № 5067-VI «Про зайнятість населення» [9], якою передбачена необхідність отримання дозволу на працевлаштування у державній службі зайнятості України відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 858 «Про затвердження форм заяв для отримання роботодавцем дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, продовження строку дії дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, внесення змін до дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства» [10];

– *комерційного розрахунку та власного ризику*;

– *вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом*;

– *самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд*.

Порівнюючи законодавство Польщі та України, яким визначаються принципи підприємницької діяльності, можна помітити лише один спільний принцип – вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності, якому кореспондує у польському законодавстві принцип свободи економічної діяльності. Крім того, у законодавстві України окремі принципи за своєю суттю дублюють ознаки

підприємницької діяльності, закріплені у ст. 42 ГК України.

Зокрема, у ст. 42 ГК України до ознак підприємництва віднесено самостійну ... господарську діяльність, що, по суті, дублює принцип самостійного формування підприємцем програми діяльності... та принцип самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, тому виникає необхідність осучаснення принципів підприємницької діяльності, які передбачені у ст. 44 ГК України з урахуванням досвіду Польщі.

Висновки. Зважаючи на це, вважаємо за доцільне внести зміни до статті 44 ГК України шляхом доповнення, усунення дублювання окремих принципів та викласти зазначену статтю у наступній редакції:

«Стаття 44. Принципи підприємницької діяльності.

Підприємництво здійснюється на основі: свободи вибору видів економічної діяльності; вільного найму підприємцем працівників; комерційного розрахунку та власного комерційного ризику;

вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;

добросовісної конкуренції та поваги до законних інтересів інших підприємців і споживачів, а також поваги та захисту прав і свобод людини;

презумпції добросовісності бізнесу;

сприятливого / доброзичливого тлумачення нормативних актів;

дотримання усталеної практики вирішення спорів;

вільного доступу підприємця до інформації про умови початку, здійснення та припинення господарської діяльності».

Варто зазначити, що наведені принципи є значною мірою загальними. Це означає, що органи влади у відносинах з підприємцями не завжди будуть базуватись на кожному із представлених принципів. Тому фактично зміст наведених принципів формуватиме лише судова практика, яка, ймовірно намагатиметься використати норми у сприятливий для підприємців спосіб. Кожна з норм, яка тією чи іншою мірою регулює відносини з органами влади, може виявитися вагомим аргументом у спорі між підприємцем та суб'єктами влади повноважень.

Як приклад, можна навести податкові спори. Відповідно до положень податкового законодавства загальні принципи податкового права часто є важливим інструментом захисту прав у спорах з податковими органами. На жаль, помітна практика органів влади дозволяє стверджувати, що в подібних випадках органи влади неохоче безпосередньо користуються принципами податкового законодавства. З цієї причини принципи податкового законодавства на практиці найчастіше застосовуються адміністративними судами та Верховним Судом на стадії розгляду позову платника податків.

Проте варто сподіватися, що принципи, які пропонується сформулювати та доповнити ст. 44 ГК України, на практиці будуть застосовуватися безпосередньо владою, а не лише судами на стадії розгляду спорів. Такі зміни дозволять на практиці покращити правове середовище, в якому працюють підприємці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. *Dziennik Ustaw*. 1997. № 78. Poz. 483.
2. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. *Dziennik Ustaw*. 2004. № 173. Poz. 1807.
3. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 650.
4. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 647.
5. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 648.
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 649.
7. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. *Dziennik Ustaw*. 2018. Poz. 646.
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
9. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 24. Ст. 243.

10. Про затвердження форм заяв для отримання роботодавцем дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, продовження строку дії дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, внесення змін до дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства : постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 858. *Офіційний вісник України*. 2017. № 94. Ст. 27.

11. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 № 698- XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 14. Ст. 168.

REFERENCES:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r (1997). (78th ed., p. 483). 1997: Dziennik Ustaw.

2. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (2004). (173rd ed., p. 1807): Dziennik Ustaw.

3. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej. (2018). (p. 650). Dziennik Ustaw.

4. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. (2018). (p. 647). Dziennik Ustaw.

5. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców.(2018). (p. 648). Dziennik Ustaw.

6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. (2018). (p. 649). Dziennik Ustaw.

7. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. (2018). (p. 646). Dziennik Ustaw.

8. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV (2003)*. (№ 18, № 19-20, № 21–22th ed., p. 144). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*.

9. Pro zainiatist naselennia : Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 № 5067-V (2013). (№ 24th ed., p. 24). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*.

10. Pro zatverdzhennia form zaiav dlia otrymannia robotodavtsem dozvolu na zastosuvannia pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadianstva, prodovzhennia stroku dii dozvolu na zastosuvannia pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadianstva, vnesennia zmin do dozvolu na zastosuvannia pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadianstva : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.11.2017 № 858 (2017). (94th ed., p. 27). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*.

11. Pro pidpriemnytstvo : Zakon Ukrainy vid 07.02.1991 № 698- XII (1991). (14th ed., p. 168). *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*.